

Slottoespraak van H.A. de Boer, voorzitter Euro-CVC, tijdens de Euro-manifestatie op zaterdag 19 mei 1979 in de Hanzehal te Zutphen.

Europa komt er nog wat van?

Jaren hebben we dat geroepen.

We wilden een gekozen parlement. De democratie mocht geen halt houden bij de landsgrenzen.

Nu gaat 't er van komen.

En wat is de nationale verkiezingsleus?

Kom op voor Europa. Met zorgelijke gezichten vragen we ons af of de opkomst van de kiezers wel boven de 50% zal liggen.

Het gaat er naar uitzien dat we tevreden zijn als 't er maar boven ligt.

Anderen proberen er een nationale campagne van te maken omdat het Europese niet voldoende werfkracht zou hebben, niet bij de kiezer overkomt.

Wil je anderen overtuigen, moet je eerst zelf overtuigd zijn.

Anders vonkt 't niet.

Op Europese idealen valt veel aan te merken.

Het blijft nog te vaak bij mooie woorden.

Maar is het op zich zelf al niet iets heel bijzonders dat Europeanen uit de landen samen kunnen gaankiezen, omdat zij elkaar zien staan? Nog geen 40 jaar geleden stonden wij elkaar naar het leven.

Praten wij nu in een bloeiende meimaand over democratie, toen werd de democratie om hals gebracht.

Bloeimaand werd bloedmaand.

Men moet zijn zegeningen ook willen tellen!

Ons optreden in Europa is, na een lange aarzelende aanloop, een begin.

Bij elk begin zie je nog niet veel.

Ook nu is het volschrijven van een vel kritiek gemakkelijker dan het aandragen van creatieve ideeën die Europa verder brengt.

De bevoegdheden van het parlement zijn niet wat ze moeten worden. Besluitvaardigheid staat nog op de tocht.

De verschillen tussen landen en partijen zijn groot. Het is zo'n stap bij de stap-zaak dat het vergrootglas tot je vaste uitrusting moet behoren.

Ja, die kritiek is gemakkelijk.

Wij vallen daar niet van achterover.

Onze eigen democratie, de inrichting van onze samenleving is ook niet op één dag bereikt. Zij is ook niet ideaal.

Toch lopen wij warm voor Europa. Waarom?

Wij geloven in onze boodschap. Heel eenvoudig, maar heel rijk:
samen, voor elkaar verantwoordelijk

Het welvarende westen voelt zich verantwoordelijk voor hen die achterop komen. Dat verdedigen wij in de ontwikkelingspolitiek die wij met kracht voorstaan.

Dat staan wij voor in een beleid binnen de gemeenschap waarin solidariteit met de zwakkeren ons drijft en waarbij wij het normaal vinden dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Samen voor elkaar verantwoordelijk betekent ook dat wij rusteloos bezig zullen zijn om mensen aan zinvolle arbeid te helpen, en de ellende van de werkloosheid te bestrijden.

Samen

Ook met partners waarop wij wel het nodige hebben aan te merken. Zij omgekeerd trouwens ook op ons. De SPD en de PvdA staan net zo dicht bij elkaar als de CDU en het CDA. Nogal ver van elkaar vandaan, n.l. Elkaar verketteren kost niets. De neutronenbom kernenergie, de economische orde, wij zullen het met onze burens indringend bespreken. In een geest van kritische verbondenheid. Dat brengt ons verder. Europese verkiezingen brengen partijen aan één tafel met geheel verschillende tradities, stijlen, cultuurpatronen, godsdienstige en maatschappelijke achtergronden, ja zelfs politieke voorkeuren.

Dat brengt moeilijkheden mee. Die te ontlopen is vluchten voor je verantwoordelijkheid. Ook hier geldt: samen voor elkaar verantwoordelijk. En vanuit een positieve instelling kan je kritiek ook lijken.

Samen voor elkaar verantwoordelijk.

Wij hebben een boodschap voor, aan elkaar. Kerncentrales aan de grenzen zijn daarvan een sprekend voorbeeld.

En de milieu-vervuiling die niet stopt bij de grenzen.

Vrij verkeer van personen en goederen is een ander voorbeeld.

Ook daar is gemeenschappelijk gedragen beleid nodig vanuit solidariteit met elkaar. Daarbij dragen wij ook verantwoordelijkheid voor komende geslachten. Het moet in onze wijze van politiek bedrijven herkenbaar zijn.

Samen - voor elkaar - verantwoordelijk.

Wie onze situatie vergelijkt met die van mensen elders op aarde komt tot de slotsom dat wij in weelde baden.

Techniek en wetenschap schijnen ons nauwelijks voor grenzen te stellen. Onze macht lijkt onbegrensd.

In onze westerse samenleving heerst vrijheid. Wij hebben inspraak, zijn mondig, spreken een woordje mee. Welvaart, opbloei, macht. Ongekende mogelijkheden.

En de mens?

Velen weten met hun vrije tijd geen raad. Anderen hebben geen werk. Weer anderen kopen leegheid voor het vele geld dat zij bezitten. Ongekende consumptiedrift. Opgeklopte vrolijkheid in de wereld waarin de ene mens zich niet verantwoordelijk voelt voor de ander. In die verharde westerse samenleving ploft onze boodschap: voor elkaar verantwoordelijk.

Wij verzinnen dat niet zelf. In het hart van ieder mens huist de oorsprong van alle kwaad dat deze wereld oplevert.

En wij willen eigenlijk helemaal niet voor elkaar verantwoordelijk zijn. Op ons zelf staan, voor ons zelf opkomen, of voor de eigen groep, de klasse. En samen? Voor elkaar opkomen? Kom er eens om.

Toch is dat de kracht van onze boodschap.

Wij leven niet als mensen die geen hoop hebben.

Wij werken aan vrede, aan gerechtigheid, een verantwoord leven.

Wij doen dat als mensen die perspectief zien, omdat zij in hun hart het geloof in Christus willen laten wonen.

Dat kan het kwaad de baas. Dat kan ik in wij veranderen. Hebben in iets voor elkaar zijn.

Mijn huis, mijn geld, mijn toekomst: in samen voor elkaar verantwoordelijk.

Een boodschap voor alle mensen. Een hoopgevend verhaal. In woorden gezegd, in daden vertaald. Kleine beginnetjes soms. Maar doelbewust.

Vanuit het hart. Dat merken de mensen. Onze beweging heeft de mensen eerst echt iets te brengen.

Laat ons die boodschap met grote inzet brengen.

Bij de start van de Europese Gemeenschap speelde een drietal motieven een doorslaggevende rol:

- 1) Het verzekeren van een blijvende vrede tussen de landen die bij de Gemeenschap betrokken werden.
- 2) De opbouw van een verwoest Europa door gemeenschappelijke inspanning.
- 3) Het fungeren als stabiliserende factor in de wereldpolitiek. Zich veiligstellen tegenover militaire expansie vanuit het oosten en economische politieke dominantie vanuit de Verenigde Staten.

De manier waarop deze drie doeleinden werden nagestreefd is typerend voor het gezicht dat de Europese Gemeenschap van oorsprong heeft. De vrede tussen oude ervijanden werd verzekerd door hen te binden in een gezamenlijke taak, de wederopbouw van Europa.

Voor de toekomst van hun onderlinge betrekkingen was het van groot belang dat juist de sector van kolen- en staalindustrie een gemeenschappelijke boven-nationaal bestuur kreeg. Daardoor werd een stuk nationalisme doorbroken en bleken de regeringen ineens in staat een deel van hun economie in die dagen af te staan ten behoeve van een gemeenschappelijke te dragen verantwoordelijkheid.

Een werkelijk nieuw feit in de politiek, waarbij vooral christen-democratische regeringsleiders in die dagen een stap van betekenis doorzetten. Zich mede verantwoordelijk voelen - typerend politiek kenmerk - ook voor vestiging van vrede in West-Europa, heeft bij de start van de Europese Gemeenschap een doorslaggevende rol gespeeld.

Er is sindsdien wel degelijk wat bereikt: Douane-unie, gemeenschappelijke landbouwpolitiek, aanzet tot tegenwicht ten opzichte van internationale concerns, beperking oneerlijke concurrentie, vrij verkeer van goederen en diensten, aanzet voor regionaal beleid, ontwikkelingsbeleid, milieu-beleid.

Gewogen tegen de huidige problemen beperkt, de huidige problemen wegens zonder due ontwikkelingen, betekenisvol.

De oorspronkelijke doelen zijn eigenlijk vergaand gerealiseerd. De meeste Europese burgers hebben sindsdien een bijzonder krachtige welvaarts-groei meegemaakt.

Maatschappelijke hervormingen en democratisering bleven daarbij echter achter.

Het ging allemaal te gemakkelijk, eventuele problemen konden met economische groei worden afgekocht.

Vooraf na de energiecrisis van 1973 zijn wij in West-Europa wakker geworden, zijn plotseling de niet meer door nationale staten te behartigen zaken op ons afgestormd: energiepolitiek, grondstoffenpolitiek, werkgelegenheid- en inflatiebeleid, milieubeleid op diverse terreinen.

Nieuwe baanbrekende stappen schijnen in de politiek alleen mogelijk te zijn als de druk der omstandigheden wordt gevoeld. Juist in een periode van druk zoals wij nu meemaken moeten ze opnieuw worden gezet.

De Europese instellingen hebben zich ontwikkeld tot samenwerkingsvormen tussen regeringen en ook de Europese commissie is -ondanks andere bedoelingen, steeds meer in dat vaarwater gekomen. Echte samenwerking tussen volken, zoals die tot uitdrukking zou moeten komen in daarop aansluitende controlerende en besluitvormende macht van een Europees Parlement is achter gebleven.

Regeringsleiders en ministers vormen zonder voldoende ontwikkeling daarvan een college van regenten, dat oplegt voor zover ze het onderling zelf eens worden.

Laten we ons het goed realiseren: democratische invloed via het Europees Parlement is nog onderontwikkeld, terwijl die van de nationale parlementen tegelijkertijd afneemt. Democratie op de tocht.

Wij vinden dat volstrekt onaanvaardbaar, macht verplicht tot verantwoorden. Verantwoording heeft alleen zin als veranderingen kunnen worden afgedwongen. Een parlement is daarvoor het meest aangewezen orgaan.

Het Europees parlement zal dat moeten worden.

Directe verkiezingen vormen daartoe een onontbeerlijk begin.

Het lijkt mij geen wonder, dat met ons diep-geworteld nationalistisch denken tijd nodig is.

Temeer waar de besluitvaardigheid van het meest op zichzelf betrokken land het tempo bepaalt. Waar vaak meer belangen dan visies maatgevend zijn.

Daarom is niet van doorslaggevende betekenis of een dergelijk parlement er binnen 5, 10 of 15 jaar zal zijn. Hoewel het tempo op zich natuurlijk ook een proces beïnvloedende factor is.

Versnellend kan werken:

- sterkere politisering door gebondenheid -voor het eerst- aan Europese programma's;

functionele -immers organisatorisch en politiek niet meer vrijblijvende- contacten tussen verwante politieke partijen;

- noodzaak van een continue Europese beleidsvorming, betrokken op een veel breder veld van problemen -zie de programma's- dan tot dusver gebeurde.

Bij nogal wat beschouwingen over de kansen voor het nieuwe Europese parlement is te formeel en te weinig politiek gedacht. De veel zwaarder belastte economische groei -zowel door verlies aan economische machtspositie als door onontkoombare vermaatschappelijking, nieuwe selectiviteit, noodzaakt tot integratie ook uitgaand van eigen belang denken, dat zich zo sterk manifesteert. De economische monetaire unie is daarvan een voorbeeld.

Men zal een mede-besluitvormend parlement straks niet kunnen missen voor legitimering van noodzakelijke stappen, door het doorhakken van knopen, om te voorkomen dat een politiek beslis-vacuum maatschappelijke verlangens ongehonoreerd zou laten.

Christen-democraten zullen een proces van democratisering krachtig ondersteunen, zodat macht en machten worden ingehouden en steeds opnieuw mandaat voor hun activiteiten moeten verwerven.

Het zou in dat verband aan te bevelen zijn als de Europese commissie bij installatie van het Europese parlement haar zetels ter beschikking zou stellen. Een nieuw mandaat zou vervolgens door het nieuwe parlement kunnen worden bevestigd na een debat ook op politieke uitgangspunten.

Over uitgangspunten gesproken: met verbijstering heb ik Roos in de Vuist van 14 mei jl. gelezen. Wat ik van Vondeling niet had gehoord lees ik van nieuwe PvdA-voorzitter v.d. Berg.

Inzet van de Europese verkiezingen is het al of niet steunen van het Europa van het kabinet Van Agt.

Zo simpel is dat. Zo informeer je de basis. Zo maak je de basis bewust, zet die aan het denken, laat die echt bijdragen.

Boeiend te horen dat Van de Berg Van Agt zo'n groot uitstralingseffect toekent, erkenning geleerd door ervaring. Maar het is een volstrekt onvolwassen benadering van de kiezer.

Heeft het er iets mee te maken dat de oproep van de Europese socialisten een aarzelend verlegenheidsstuk is? Schmidt heeft zelfs dat nog ontkracht door ontwikkelingssamenwerking niet als eerste prioriteit te bestempelen, maar wat schrijft Van de Berg: "het CDA is ten volle verantwoordelijk voor verdere maatschappelijke ontsporingen tussen rijk en arm in de wereld.

De inzet van deze verkiezingen houdt wat meer en anders in dan voor of tegen het kabinet van Agt in Europa: het gaat om doorgezette democratisering: maar waarom ontbreken dan in de socialistische benadering de einddoelen van een Europees integratie-proces?; het gaat om harde keuzen tussen méér welvaart hier of meer welvaart dáár, waar die ontbreekt om èchte spreiding van de macht, pluriforme politieke en economische democratie. Waar is een uitgewerkt mede-zeggenschapsmodel van de socialisten? Dààrom is het kiezers-dilemma van Van de Berg verhullend en ridicul. Anti-politiek. Zo legt hij zijn lijsttrekker te vondeling. Kwali-ficaties in plaats van kwaliteit. Dat tyoeert zijn verhaal.

Wat is typerend voor onze programmatische benadering?

Het versterken van de positie van hen die weinig drukmiddelen hebben om hun rechten tot gelding te brengen. Op wie mensenrechten onvolledig -soms zéér onvolledig- van toepassing blijkt te zijn.

Daarom een aanvaarde verplichting tot het menswaardig kunnen leven van de mensen in de armste ontwikkelingslanden. Zodat ze kunnen beantwoorden aan het mensbeeld waarover we zo graag spreken.

In de nieuwe christen-democratische fractie zullen we daartoe verdergaande concrete voorstellen moeten uitwerken.

In contact moeten treden met die ontwikkelingslanden om na te gaan hoe we met hen delen van hun meerjarenplannen zouden kunnen uitvoeren: gericht op ontkrotting van hun steden, ontwikkeling van hun platteland zelfvoorzieningsgraad van de kleinere en kleinste boeren, met respect voor het eigene van hun cultuur.

Hoeveel procent van de miljarden die wij uitgeven voor research (9 miljard in Nederland) zou gericht zijn op aangepaste technologie in de ontwikkelingslanden? Ik vrees dat het bedroevend weinig is. Dat betekent een onvoldoend acute probleemgerichtheid. Het program van de christen-democraten dwingt ons tot concentratie op de armste landen. In het spoor van de emancipadé-Mexico bepleiten wij regionale actie-plannen ten behoeve van de vrouw. In de Derde wereld waar hun positie zeer zwak, afhankelijk is, ook in Europa waar ongelijke behandeling nog aan de orde van de dag is.

Wij benadrukken de noodzaak van het ingeschakeld kunnen zijn in het proces van maatschappelijke voortbrenging.

Het moet niet zo zijn dat jongeren hierover kunnen zeggen: van mij wordt eigenlijk niets concreets verwacht, ik ben niet nodig.

Daarom zal er ruimte moeten gemaakt worden voor de werkkraft van jongeren, gehandicapte mensen en met name ook de kinderen van buitenlandse werknemers, minder gemakkelijk geaccepteerd .

Kortzichtige maatschappij die dat zou laten bestaan.

Er zullen ook middelen moeten worden vrijgemaakt om dat inschakelingsproces te realiseren.

Ligt er nog niet een geweldige markt op het gebied van alternatieve en energie besparende technieken, milieu-verbeterende en zuiverende activiteiten? Waarom zich niet daarop richten met de nadruk op midden en kleinbedrijven die snellere ontwikkelingen mogelijk maken en niet direct veel tijd vragende, grote investeringen?

Laten we er sterker onze WIR op richten. Europees nivo gecoördineerde plannen ontwikkelen. Het sluit ook aan op een denkwezen die bij geringere sterkte blijkt te leven.

Het programma van de Europese christen-democraten biedt concrete aanknopingspunten. Het is diep treurig dat de Europese Gemeenschap niet tot een gemeenschappelijk standpunt kan komen over maatregelen tegen de hoge olie-prijzen, de absurde winsten van de olie-maatschappijen. Niet praktisch anders zou er maar een zwarte markt ontstaan zei een Nederlandse vertegenwoordiger van economische zaken spijtig.

Ik ben van mening dat er wel een gemeenschappelijke aanpak uit had moeten komen ondanks het ontbreken van garanties voor waterdichtheid.

Er was dan tenminste een psychologisch klimaat geschapen waarin beroepen op energiebesparing ook door de landen beter zou hebben kunnen functioneren.

De huidige zorg-voor-je-zelf-situatie onderstreept nog eens de bittere noodzaak van meer dwingende gemeenschappelijk beleid.

Ons programma zegt dat we moeten kiezen en delen. Daarom ook zal de rol van de consument een betekenisvoller moeten worden. Productie zal niet alleen bepaald moeten worden door gebleken vaak ook opgewekte behoeftes, maar ook maatschappelijke randvoorwaarden. Een bewuster consumptiepatroon, waarbij veiligheid, milieu-effecten, verspillende luxe inbrengen en afwegen zal door ons moeten worden gestimuleerd.

Dat tegen de achtergrond van een soberder levensstijl, die de aarde en de mensen minder zal belasten, ruimer zal kunnen door ademen.

Ethiek en zakelijkheid horen bij elkaar.

Ethiek zonder zakelijkheid leidt tot vrijblijvendheid, zakelijkheid zonder ethiek tot onmenselijkheid. We zullen moeten rekenen. We kunnen niet en opvoeding van eigen comfort-consumptie als uitgangspunt blijven nemen

tegelijkertijd kiezen voor ontwikkelingslanden, herverdeling van arbeid, opwaarderen van milieu en landschap, kleine boeren.

De conclusie zal moeten zijn dat voor een kwantitatieve verhoging van onze levensstanddaard gemiddeld geen ruimte is.

Dat christen-democraten op dat punt niets extra's te bieden hebben. In het programma van de EVP ontbreekt dan ook de nadrukkelijke verwijzing naar handhaving van de eigen levensstanddaard, zowel bij de liberalen het geval is.

Een betere verdeling van het bestaande welvaart is van de welvaart meer welzijn maken.

Er is verschillende geoordeeld over Puebla -de bisschoppenconferentie in Mexico. Er ontbrak een deel van de zogenaamde bevrijdingstheologen. Het slotdocument laat verscheidenheid van opvatting zien.

Er was een huiver zich al te zeer uit te spreken voor een kerk aan de kant van de armen in verband met het algemeen karakter van de zending van de kerk. Anderen zo schrijft een nederlandse geestelijke als waarnemer aanwezig, hadden er minder moeite mee: zij wezen op gemakkelijke contacten van nogal wat kerkleiders in het verleden gericht op de beter bedeeden.

Toch zijn uitspraken over sociale rechtvaardigheid, veroordeling van menselijke systemen en praktijken, in het bijzonder van de theorie en het stelsel van de nationale veiligheid, oproep tot het eerbiedigen van de rechters van ook de allerarmsten en werklozen scherper geformuleerd dan ooit. Tien jaar geleden was het onmenselijk klimaat van de permanente staat van oorlog, ter verdediging van de nationale veiligheid tegen een grotendeels gefingeerde vijand, het internationaal communisme -waarbij gemakshalve ook alle streven naar sociale rechtvaardigheid wordt ingesloten, alle willekeur en terreur wordt goed gepraat, nog niet zo wijdverspreid als nu.

Ondubbelzinnig heeft Puebla zich er nu tegenover opgesteld.

Een kerk is geen politieke groepering, kan minder als zodanig functioneren.

De politieke formatie van christen-democraten in Europa kan dan wel. Haar politieke -pstelling zal in het verlengde van Puebla een harde consequente afwijzing van de totalitaire regimes moeten zijn. Grote druk moeten uitoefenen om die regimes te doen verdwijnen. Contacten moeten leggen met de illegale christen-democraten en sociaal-democraten die naar gerechtigheid en democratisch streven. Wellicht een Zuid-Afrika-beleid voor Latijns-Amerika.

Christen-democraten hebben het niet gemakkelijk.

meeste last hebben ze eigeblijk van hun uitgangspunt -de opdracht volmaakter te leven, te laten leven.

Het maakt ons kwetsbaar omdat het niet moeilijk is een kloof te zien tussen opdracht en gedrag.

Het brengt ons in een verdedigende positie -we worden aangesproken op onze opdrachten- aangevochten op ons gedrag.

Kan een uitgangspunt dat het ons zo lastig maakt wel een blijvende basis bieden voor politiek, is teleurstelling niet vaste begeleider.

We kunnen ontsnappen door het uitgangspunt wat meer tussen haakjes te plaatsen -programmatischer te opereren- meer te letten op belangengroepen, partijbelangen, dan vooral de partij te zijn voor de belangenlozen.

De christen-democraten zijn er niet door zich in Europa partij te stellen, ze zullen ook nog partij moeten kiezen.

Dat is eerder voor de machtlozen dan voor de machthebbers, eerder voor de bezitslozen dan voor de bezitters, eerder voor de milieu-beheerders dan voor de milieu-verbruikers, eerder de vreedstichters dan de oorlogsdreigers. Last hebben van je uitgangspunt. Niet de weg van de gemakkelijke instemming maar van de moeizame overtuiging.

Niet een politiek die veel belooft maar een politiek die veel vraagt. Het zal niet mijn benadering zijn te profileren door het zich afzetten tegen andere politieke stromingen om. Je kweekt daarmee loos gewicht.

Ons politiek beleid zal zich moeten kenmerken door gebondenheid aan normen, zodat het berekenbaar en betrouwbaar is. Wij willen een van die normen afhankelijke politiek voeren.

Het gaat om gerechtigheid en rentmeesterschap.

Gerechtigheid ? Dat is het recht van de sterke onrecht noemen

Het voorrecht voor de zwakke recht

Gerechtigheid in die zin is pas gelijkberechtiging.

Het gaat om rentmeesterschap: de schepping niet gebieden maar eerbiedigen, niet uitputten maar bron laten blijven.

Een christen-democratie uitgaand van die normen kan niet vervallen in totalitarisme -waarbij onmacht macht is verabsoluteerd en gepersonifieerd in enkelingen- waarin de staat niet de wil van het volk uitdrukt maar onderdrukt- waar de anonimiteit van de enkeling voorwaarde is voor gelijkgeschakelde gemeenschap.

= waarin een meer partijstelsel en een onafhankelijke vakbeweging
ongewenst zijn, law and order hoofdzaak.

Kan niet vervallen tot kapitalisme: waarin de macht zelf anoniem is.
Economische en technische ontwikkeling de samenleving overheersen-
uitkomst mensen willekeurig treffen, de sociale component onderge-
schikt is.

Wij zullen moeten ordenen en plannen waar rechtvaardigheid en rentmees-
terschap dat vragen.

Een nieuwe economische ordening, moeten opbouwen, waarbij recht vooraf
gaat aan direct rendement. In de liberale benadering is recht te zeer
bij-product van eigen groei. Maar ook de markt moeten benutten om
efficiency en doelmatigheid, te bevorderen, de socialisten doen daar
vaak erg schichtig over- bij aanwending van schaarse middelen.

Een dogmatische voorkeur voor markt of planning maakt aanpak van de pro-
blemen die zich tegelijk kenmerken door toenemende verscheidenheid
en ingewikkeldheid minder effectief.

Wij zeggen: openheid ten opzichte van de instrumenten, gebondenheid aan
normen.

Beweeglijk en tevens richtingvast dat moet ons onderscheiden.

Ik wil besluiten met enkele zinsneden uit een rede die de Joodse filosoof
Martin Buber in Duitsland hield op 1 mei 1933.

⊙ We kunnen niet met God spreken als we de wereld aan zichzelf overlaten.
We kunnen alleen met hem spreken als we onze armen zo goed als we dat
kunnen om de wereld heen leggen, dat wil zeggen zijn waarheid en gerech-
tigheid in alles binnendragen.

Er kan geen religieuze sanctie verleend worden aan politieke doelstel-
lingen. Er is geen politieke partij die zou kunnen zeggen dat zij alleen
door God gewenst is. Maar dat is iets anders dan te zeggen: voor hem
doet het er niet toe of we het een doen of het ander.

Hij geeft elke periode van de geschiedenis zijn tekenen en wij moeten ant-
woorden.

Gemeenschap moet iets reëls en waarachtigs zijn.

Te grote verschillen in bezit vrijheid en veiligheid verstoren dat.
Het geloof moet erkennen dat het zijn plicht is politiek zo veel mogelijk
te doordringen. De wetenschap die ook ons christen-democraten -kiezend
de weg van weerstand en ongemak- mag bemoedigen is dat voor hem op wie
wij vertrouwen alle macht nietig is.

Dat was Martin Buber in een gevaarlijke tijd met hart en ziel.
Moge het tot nadenken stemmen en moed geven.
Het gaat om hetzelfde Europa dezelfde wereld dezelfde mensen.

**Hartelijke groeten
Bouke Beumer
Ijstrekker CDA**